

Tillsynsprojekt
Tatuering och piercing 2009

Rebecka Bogren
2009-10-23

Sammanfattning

Miljökontoret har under 2009 i ett tillsynsprojekt inspekterat samtliga kända piercing- och tatueringverksamheter i kommunen. Projektet omfattade totalt 8 tatuering- och/eller piercingverksamheter. Målet med tillsynen var att kontrollera att samtliga verksamheter bedrivs på ett sätt så att risk för att olägenhet för kunderna inte uppkommer.

Hygienlokaler är enligt 38 § Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd anmälningspliktiga. Miljönämnden har tillsynsansvar över dessa verksamheter. Bland dessa anmälningspliktiga hygienlokaler ingår bland annat lokaler för piercing och tatuering.

Miljökontoret i Örebro har delat upp hygienlokalerna i olika riskgrupper utifrån de hälsorisker verksamheten medför. Tatuering- och piercinglokaler ingår i riskgrupp 1, d.v.s den grupp som kan medföra störst hälsorisk. De hälsorisker som kan uppkomma i denna typ av verksamhet är bl.a. infektioner, allergier samt blodsmitta.

Resultatet från projektet visade att samtliga verksamheter hade någon anmärkning eller brist som behövde åtgärdas. Två hade endast mindre anmärkningar som ej krävde uppföljning, resterande hade flera anmärkningar. En verksamhet hade så allvarliga brister att inspektören omedelbart behövde utfärda föreläggande om åtgärder. För resterande verksamheter har bristerna istället påpekats i inspektionsprotokollen. Fyra förelägganden har dock utfärdats i de fall verksamheterna inte har åtgärdat bristerna innan utsatt datum.

Kunskapen om att egenkontroll ska bedrivas var relativt god och muntliga rutiner fanns hos de flesta. Trots detta saknade majoriteten av verksamhetsutövarna ett fullständigt skriftligt egenkontrollprogram.

Hygienrutinerna har varit bra på de flesta ställen, trots att alla utom en har fått anmärkning på detta. De brister som fanns i hygienrutiner gällde i de flesta fall att man inte använde engångsförkläde. En verksamhet hade dock allvarligare brister gällande rutinerna för rengöring och desinficering av händer och ytor vid behandling.

De brister som upptäcktes i smittrening gällde framförallt bristande funktionskontroll eller avsaknad av manual för autoklav.

Lokalernas utformning var generellt bra, med undantag för en som saknade handtvättfat i anslutning till behandlingsrummet. Andra anmärkningar som fanns gällde avfallshantering, städning och ventilation.

De flesta verksamheterna har åtgärdat bristerna, ett fåtal kvarstår för uppföljning.

Bakgrund

I Örebro kommun finns det ett stort antal lokaler som omfattas av 38 § Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd punkt 3, så kallade hygienlokaler. Enligt förordningen om tillsyn enligt Miljöbalken har Miljönämnden tillsynsansvar över dessa verksamheter.

Örebro Miljökontor har delat in hygienlokalerna i olika grupper utifrån de hälsorisker verksamheten medför. Hälsorisker som bland annat kan uppkomma är infektioner, allergier samt blodsmitta. Riskgrupp 1 är den riskgrupp som kan medföra störst hälsorisk. Till riskgrupp 1 hör: akupunktur, tatuering, piercing och fotvård. Det här projektet är inriktat på hygienlokaler för tatuering och piercing.

I Örebro kommun finns det idag 8 kända verksamheter som erbjuder allmänheten piercing och/eller tatuering. En del av dessa har enbart tatuering- eller -piercingverksamhet, en del både och. Vissa bedriver även annan verksamhet som ”bisyssla”, t ex klädförsäljning. Några av verksamheterna var sedan tidigare anmälda till Miljökontoret. De övriga hittades via sökning på internet.

Syftet med projektet är att bedriva tillsyn över tatuering- och piercinglokalerna i kommunen och verka för att verksamheterna drivs så att risk för att olägenhet för människors hälsa ej uppkommer. Viktiga saker att kontrollera vid tillsynen är lokalens hygieniska standard, hygienrutiner, smittrening, avfallshantering och att egenkontroll finns. Lokalen ska vara särskilt inrättad för sitt ändamål, ha en tillfredsställande ventilation, städas regelbundet och i övrigt skötas och underhållas på lämpligt sätt. Vidare finns krav på lokalen om att handtvättställ ska finnas i behandlingsrummet, särskilt utrymme för smittrening ska finnas etc. Särskilt viktigt att är att verksamhetsutövarna har bra hygienrutiner vid behandling och rutiner för smittrening av instrument för att förhindra smittorisker. I tillsynen ingår vidare information om bl. a miljölagstiftningen i allmänhet med betoning på kravet på verksamhetsutövarns egenkontroll, enligt Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarns egenkontroll. Målet med tillsynen är att kontrollera att samtliga verksamheter bedrivs på ett sätt så att risk för att olägenhet för kunderna inte uppkommer.

Genomförande

Projektet inleddes med en genomgång av de register som finns i ECOS samt Gula Sidorna för att ta fram de verksamheter som omfattas av projektet. Förberedelse inför projektet och projektplan togs fram v.5-6. Därefter hölls en genomgång av projektet tillsammans i projektgruppen av Rebecka Bogren. I projektet deltog Rebecka Bogren, Britta Wänström, Kristin Larsson och Sven Arvidsson. Therese Engdahl, praktikant på Miljökontoret, deltog även i projektet och var med vid samtliga inspektioner utom en.

Den 23 februari 2009 gjorde projektgruppen ett studiebesök på USÖ, där hygiensköterskorna Anne-Sofie Bergqvist och Gunnar Hagström gick igenom om hygienrutiner och smittrening.

V. 7 gjordes ett informationsutskick om projektet till de 11 framtagna verksamheterna. Det visade sig att 3 av dem hade upphört, varvid 8 verksamheter kvarstod.

Under v.10-12 genomfördes inspektioner av verksamheterna tillsammans med verksamhetsutövaren. Checklista samt lathund från tidigare projekt användes vid inspektionerna.

Efter besöken har inspektionsprotokoll upprättats och skickats till de berörda. Vid allvarliga brister har föreläggande gjorts enligt Miljöbalken. Eventuella återbesök ligger utanför det ordinarie projektet. För besöken och övrig handläggning har en timavgift på 750 kr/h tagits ut.

Resultat

Allmänt

Totalt har 8 tatuering- och piercingverksamheter besökts. Av dessa utför 3 st både tatuering och piercing, en enbart piercing och 4 st enbart tatuering. Samtliga verksamheter fick någon form av anmärkning. Två av de 8 verksamheterna bedömdes ha bra rutiner för hur verksamheten bedrivs och hade endast små brister att ingen uppföljning bedömdes nödvändig. Resterande meddelades i inspektionsprotokoll eller föreläggande om vilka åtgärder som skulle genomföras. De flesta brister har åtgärdats medan ett fåtal har några åtgärder kvar som ska följas upp. Uppföljningen ligger dock utanför projektet.

Egenkontroll

Alla som arbetar med hygienisk behandling ska veta vilka effekter verksamheten kan ha på kunderna och miljön. Enligt Miljöbalken ska varje verksamhetsutövare bedriva egenkontroll. Att jobba med egenkontroll innebär en kvalitetssäkring gentemot både kunder och Miljönämnden, som är tillsynsmyndighet.

Fyra av de åtta verksamheterna saknade skriftliga rutiner, d.v.s. egenkontrollprogram. Två verksamheter hade ett komplett egenkontrollprogram och två saknade vissa delar som fick kompletteras. Vid inspektionen diskuterades egenkontroll och i inspektionsprotokoll samt föreläggande fick verksamheterna som saknade egenkontroll krav på att åtgärda detta och redovisa för Miljönämnden.

Lokalens utformning

För att underlätta handtvätt före behandling ställer Miljönämnden krav att det i alla lokaler, som hör till riskgrupp 1, ska finnas handtvättfat med rinnande varmt och kallt vatten samt flytande tvål och pappershanddukar i eller i anslutning till

behandlingsrummet. Detta enligt rekommendationer i Socialstyrelsens allmänna råd (SOSF 2006:4) om yrkesmässig hygienisk verksamhet.

En lokal saknade handtvättfat med flytande tvål och pappershanddukar. Detta ses som en allvarlig brist och krav på åtgärder har därför ställts.

Ventilation

För att minska infektionsrisken är det också viktigt att ventilationen ger tillräcklig luftväxling och att temperaturen är tillfredställande i lokalen så att inte sjukdomsframkallande mikroorganismer får en gynnsam tillväxtmiljö. Som riktvärde för ventilationen bör lokalen ha ett luftflöde på 7 liter/sekund per person som vistas samtidigt i lokalen.

Av 8 verksamhetsutövare vet 6 st inte vilken typ av ventilationssystem lokalen har eller om ventilationskontroll genomförts. Majoriteten av lokalerna hyrs och verksamhetsutövarna har uppmanats ta kontakt med fastighetsägarna för att höra vilken typ av ventilation som lokalen har samt redovisa protokoll från Obligatorisk Ventilationskontroll. Ventilationskontroll ska göras regelbundet, intervallet beror på vilken typ av ventilationssystem lokalen har.

Hygienrutiner

Majoriteten av verksamhetsutövarna använder rena arbetskläder, endast avsedda för arbetet. Rutiner för hur ofta dessa kläder byts och tvättas saknas dock i några fall. Vid mötet med hygiensjuksköterskorna framgick att man dessutom bör använda engångsförkläde, vilket några verksamhetsutövare redan gör. För de fyra som inte använder engångsförkläde ställdes krav på detta i inspektionsprotokoll eller föreläggande. Att börja använda engångsförkläde accepterades utan problem av verksamhetsutövarna varför uppföljning av detta ej bedömdes som nödvändig i alla fall.

Den hud som penetreras skall alltid desinficeras innan behandling. Risken är annars stor att bakterier på huden förs in djupare i hudlagret och där orsakar infektioner. Vid besöken konstaterades att en av verksamheterna hade bristande rutin för detta och förelades med omedelbar verkan att införa denna rutin.

När det gäller handhygien vid behandling är det viktigt att verksamhetsutövaren tvättar händerna med flytande tvål och vatten, spritar händerna och låter dem lufttorka. Därefter skall engångsskyddshandskar användas. Ovan nämnda verksamhetsutövare som ej desinficerade kundens hud hade även bristande rutiner för handdesinfektion då man enbart använde grönsåpa och vatten. Verksamhetsutövaren förelades om att omedelbart införa handdesinfektionsmedel. Samtliga verksamhetsutövare är noggranna med att alltid använda engångsskyddshandskar.

Smycken på händer och underarmar såsom ringar, klockor, nagellack etc. är ur hygiensynpunkt inte lämpligt att ha på sig. En verksamhetsutövare hade bristande rutiner för detta då man hade smycken på sig under behandling och fick därför åtgärdskrav.

För tatueringens verksamheter är det viktigt att tatueringsfärger är märkta med sista utgångsdatum samt med innehållsförteckning. Detta för att inte riskera att gammal färg eller färg med icke tillåtna ämnen används. Två verksamheter hade bristande datummärkning och innehållsförteckning och krav på åtgärder har ställts.

Smittrening

Smittreningen för de instrument som används inom verksamheterna bör ske i tre steg:

Mekanisk rengöring- Görs med hjälp av tex. borstning med varmt vatten och lämplig rengöringsmedel. Smuts, fett, hud- och blodrester kan avsevärt minska effekten av de efterföljande smittreningstegen.

Desinficering- med hjälp av värme eller kemiska medel avdödas de flesta sjukdomsframkallande mikroorganismerna.

Sterilisering- ger en så gott som fullständig avdödning av alla levande mikroorganismer, sporer inräknade. Sterilisering är alltså den säkraste metoden, oberoende av vilket smittämne man vill oskadliggöra.

Sterilisering vid piercing- tatueringens verksamheter ska ske i autoklav. I en obruten sterilpåse, som steriliseras i autoklav, håller sig innehållet sterilt till dess man öppnar den. Används ej innehållet i den obrutna sterilpåsen inom några månader måste det dock steriliseras om. Antingen kan man förflytta föremålen med tvättade, spritade och beklädda händer eller med rengjord och desinficerad pincett el dyl. Föremål som penetrerar hud eller slemhinnor måste steriliseras i sterilpåse i autoklav, alternativt kan engångsmaterial användas.

En piercingverksamhet använde enbart engångsnålar och hade ingen autoklav. Resterande hade egna autoklaver.

Funktionskontroll skall göras på autoklaven genom sporprov minst en gång per år. Om autoklaven fungerar skall alla sporer ha avdödats. Detta ger en indikation om att autoklaven fungerar.

Vid besöken har konstaterats att några av verksamheterna inte gör regelbunden funktionskontroll och några saknade manualer. En verksamhet hade bristande datummärkning av sterilpåsar. Två verksamheter hade bristande rutiner för förvaring och åtskiljning av rent och smutsigt material. Krav på detta har ställts.

I en lokal för tatuering eller piercing ska rengöring, desinfektion och ev. sterilisering av instrument ske i separat utrymme. En av lokalerna upptäcktes vid inspektion ej använda det avsedda smittreningstrymmet. Verksamhetsutövaren förelades att åter använda smittreningstrymmet för rengöring/smittrening av instrument.

Städning

En bra hygien i lokalen är en förutsättning för begränsning av smittrisker. Lokalen och inredningen ska vara lätta att rengöra och utslagsvask och städutrymme bör finnas.

Städning ska göras regelbundet och rutin för detta finnas.

Städrutinerna var generellt bra. Lokalerna och inredningen är överlag lätta att rengöra.

Städning sker mestadels dagligen och storstädning en gång i veckan.

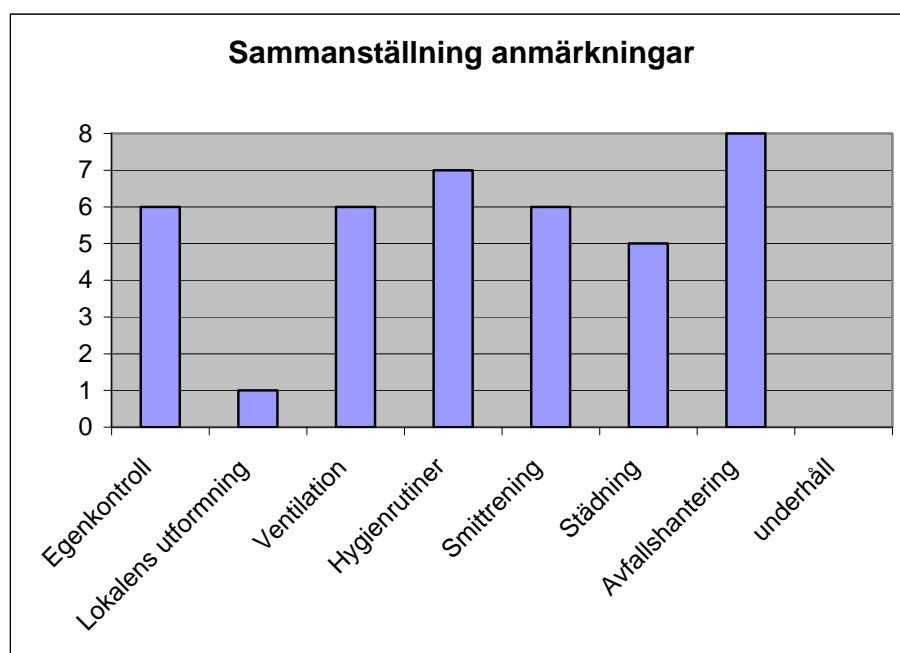
Några brister uppmärksammades dock gällande städning och lokalernas städbarhet: I en lokal saknas städutrymme och två hade bristande förvaring/ordning av städutrustning. En lokal hade dåliga golv- och väggytskikt i ett behandlingsrum som medförde försvårad städning. En annan lokal hade bristande ordning i förvaringsutrymme för rent/sterilt material. Krav på åtgärder ställdes i samtliga fall.

Avfall

Vid tatuering- och piercingverksamheter uppkommer stickande avfall från engångsnålar som måste tas omhand så att det inte finns risk att någon skadas. Skärande/stickande avfall klassas som farlig avfall och ska tas om hand av en firma som har tillstånd att hantera sådant avfall. Samtliga verksamheter saknade avtal med sådan firma. Avfallet togs istället omhand av de själva genom att kastas i hushållssoporna eller köras till återvinningsstation, efter att ha placerats i emballage. Vid besöken informerades verksamhetsutövarna om kravet på att avfallet skall omhändertas av firma med tillstånd och krav på detta ställdes sedan i inspektionsprotokollen.

Underhåll

Vid besöken konstaterades inga brister i lokalernas underhåll.

Uppföljning

De brister som upptäcktes vid inspektionerna sammanställdes i inspektionsprotokoll som sändes till innehavarna av verksamheterna. I protokollet uppmanades innehavarna att åtgärda bristerna och skriftligen redovisa det för Miljökontoret inom en viss tid. En av verksamheterna hade sådana brister i hygienrutiner att Miljökontoret omedelbart behövde förelägga om åtgärder. Därefter har vi fått förelägga tre verksamheter om åtgärder då vi inte har fått in de redovisningar som har efterfrågats i inspektionsprotokollet inom angiven tid.

I de fall där vi bedömer att det är befogat, har vi gjort uppföljande besök för att säkerställa att tillräckliga åtgärder har vidtagits. I övriga fall har ärendet avslutats, när verksamheten har redovisat att de har åtgärdat bristerna. För besöken och uppföljningen har en timavgift på 750 kr/h tagits ut. De flesta verksamheter har åtgärdat sina brister, endast två kvarstår att följa upp. Uppföljning av åtgärder ligger dock utanför projektet.

Slutsats

Resultatet av projektet visar att samtliga verksamheter fick någon slags anmärkning. Dock varierade bristerna mycket hos verksamheterna. Vissa fick endast mindre anmärkningar som ej bedömdes kräva uppföljning, medan andra hade mer allvarliga brister på flera punkter. Det fanns således en ganska stor skillnad i kunskap bland verksamhetsutövarna om de hälsorisker som kan uppkomma och arbetet för att minska den risken. De flesta bedöms dock ha relativt goda kunskaper om hygien och smittrening.

Samtliga har någon typ av smittrening även om inte alla tre smittreningsssteg utförs av samtliga verksamhetsutövare. Vissa saknar kunskap om att funktionskontroll av smittreningssutrustning skall göras regelbundet. Det är viktigt att kontrollera att autoklaven fungerar optimalt. En verksamhet hade särskilt bristande hygienrutiner då man ej utförde desinficering av händer eller ytor vid behandling.

Samma verksamhet saknade även handtvättfat i eller i anslutning av behandlingsrummet. Lokalen hade inte anmälts till Miljökontoret innan den tagits i bruk vilket kan förklara denna brist. Även en del andra brister fanns i denna verksamhet. Detta visar på vikten av anmälningsplikten för dessa verksamheter då Miljökontoret redan innan verksamheten startar kan se till att sådana brister undviks.

I Miljöbalken framgår att verksamhetsutövare skall bedriva egenkontroll. Med tanke på vilka hälsorisker som finns med just dessa typer av verksamheter är det särskilt viktigt att man som verksamhetsutövare bedriver egenkontroll och kan visa att man har rutiner och kontroll över sin verksamhet. De flesta av verksamhetsutövarna kände till kravet om egenkontroll, trots det saknade ändå många fullständigt egenkontrollprogram. Många har rutiner för hur deras verksamhet bedrivs, dock inte alltid skriftliga. Varför man saknade delar av eller hela egenkontrollprogram bedöms främst bero på okunskap, dvs. verksamheterna har svårt att förstå vad egenkontroll är och vikten av det. Många verksamheter har bra inarbetade rutiner för hur deras verksamhet bedrivs, t.ex.

hygienrutiner vid behandling och smittrening, men de är inte nedskrivna eller samlade till ett dokument. Det är även viktigt att ha rutiner för hantering av kunders klagomål, städning, avfallshantering, kontroll av utrustning och ansvarsfördelning etc. Erfarenheter från projektet är vikten av att noga förklara för verksamhetsutövaren vad egenkontrollen innebär och varför det är viktigt att de bedriver det.

För Miljökontoret

Rebecka Bogren
Miljö- och hälsoskyddsinspektör

sign....